"ΝΟΡ ΓΚΙΑΝΚ"
(ΝΕΑ ΖΩΗ)
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
Διευθυντής: Χ. ΚΑΡΕΒΛΕΚΙΑΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΓΑΜΒΕΤΤΑ 14 (Β' ΠΑΤΩΜΑ)
Պատ. խմբագիր Վ. ԴԱՔԷՍԵԱՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝
Օտօս Ղամվէթա թիւ 14 — Բ. յարկ ԱԹԷՆՔ
ՀԵՌԱՁԱՅՆ 25—906

ՆՈՐ ԿԵԱՆՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ԿԻՐԱԿԻ 28 ՅՈՒԼԻՍ 1946
ΚΥΡΙΑΚΗ 28 Ἰουλίου 1946
ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 402
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ԿՈՂՄԷ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Եռամսեայ 17.000 դրախմի
Վեցամսեայ 34.000 »
Տարեկան 68.000 »
ԳԻՆ՝ 200 ՏՐԱԽՄԻ

ՅԱՐԳԱ՛ՆՔ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱԿԱՖԱՇԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱԿԱՖԱՇԻՍՏ ՊԱՅՔԱՐԻ ՅՈՒՆԱՀԱՅ ԶՈՀԵՐԸ

Յառաջդիմութեան եւ ազատութեան թշնամի ֆաշիզմը անհաւոր կատաղութեամբ յարձակումի անցաւ յառաջդիմասէր եւ ազատատենչ աշխատաւոր մարդկութեան դէմ [illegible] տարի ամբողջ մահ, սարսափ եւ աւեր սփռեց։

Յառաջդիմասէր մարդկութիւնը, ֆաշիզմի շղթայազերծած այդ անհնարին փորձութիւններուն դէմ սակայն, ցոյց տուաւ անակնկալ վեհանձնութիւն եւ օրինակելի միասնականութիւն։ Ու ֆաշիզմը ջախջախուեցաւ, փշրուեցաւ աշխատաւոր մարդկութեան կրանիթէ կամքին առջեւ։

Գերման ֆաշիստ իմպերիալիզմի առաջին մոլուցքին ենթարկուեցան Աւստրիա եւ ապա հանրապետական Չեխոսլովաքիան, որպէս նոխազներ Արեւմտեան դիւանագէտներու նենգամիտ սադրանքներուն։ Ախորժակը ուտելով կը բացուի, կ'ըսէ ժողովրդական առածը, այդպէս էր եւ գերման ֆաշիզմի պարագան։ Հիթլէրի յարձակողական ծրագիրները քաջալերուեցան դրամատիրութեան կողմէ, ի վնաս Խորհրդ. Միութեան։ Ան, հետզհետէ դարձաւ անզուսպ լաւայ մը՝ զինքը դիմաւորողներուն դէմ իսկ։ Մնացեալը ծանօթ է արդէն Մինխէնի ստորամիտ աչքակապուկով։

Հիթլէր դարձաւ անհաւոր չարիք մը, ազատատենչ ու յառաջդիմասէր մարդկութեան համար։ Ամբողջ Եւրոպան ինկաւ նորագոյն բարբարոսներու՝ ցեղապաշտ գերման նացիզմի եւ պոռոտախօս ֆաշիզմի, անհաւոր լուծին տակ։ Հեւաց, տառապեցաւ, նիւթաբարոյական անհաշիւ վնասներու ենթարկուեցաւ, միլիոնաւոր մարդկային զոհեր տուաւ եւ քայքայուեցաւ։

Յառաջդիմասէր մարդկութիւնը, թէեւ չէր յուսահատած, բայց մտահոգուած էր կացութեան ծանր օղակներու ճնշումին տակ։

Գերման նուաճող բանակները մօտեցած էին Մոսկուայի։ Մտահոգութիւնը աւելի տագնապալի դարձած էր։ Յառաջդիմասէր եւ աշխատաւոր մարդկութեան մեծ բարեկամ եւ խորհրդային ժողովուրդներու իմաստուն Առաջնորդ Ստալինի ղեկավարած Կարմիր Բանակը,— մարդկութեան ազատարար բանակը— իր առաջին հակահարուածը տուաւ Մոսկուայի դռներուն առջեւ հասած նացի բանակներուն եւ հետ [illegible] զանոնք։

[illegible] ցիզմը՝ առաջին անգամ զգաց խորհրդային ժողովուրդներու բռունցքին ծանրութիւնը։ Մահացու հարուածը վերապահուած էր Ստալինկրատի մէջ, ինչ որ արդէն տեղի ունեցաւ։

Իսկ ֆաշիզմի դաժան լուծին տակ հեծող ժողովուրդներուն քաջարականը բարձրացաւ եւ սաղմային վիճակին մէջ գտնուող, ժողովրդական, հակաֆաշական ու ազատագրական պայքարը ձեւաւորուեցաւ ու մտաւ իր վճռական փուլին մէջ։

Ամէն տեղ կազմուեցան հայդուկային հակաֆաշական խումբեր եւ ապա շուտով ստեղծուեցան ժողովրդային ազատագրական բանակներ, յառաջդիմասէր եւ հանրապետական ղեկավարներու առաջնորդութեամբ։

Համեստօրէն սկսուած այս շարժումը, արագօրէն զարգացաւ եւ դարձաւ նկատելի հսկայ ուժ մը, ու թիկունքի վրայ՝ սարսափ թշնամիին։ Հայրենասէր ժողովուրդը շուտով տիրացաւ կարելիութիւններու եւ տէրը եղաւ իր ճակատագրին, շնորհիւ իր սրտաբուխ ու գնահատելի զոհողութիւններուն եւ ազատատենչ ոգիին։

Գրաւուած խորհրդային հողամասերու ժողովուրդներուն բարթիզանական խումբերէն յետոյ, Հոլանտայի, Պելճիքայի, Ֆրանսայի, Չեխոսլովաքիոյ, Բոլոնիոյ, Սերպիոյ եւ Ալպանիոյ հանրապետական ժողովուրդներու կարգին, Հելլէն ժողովուրդն ալ կազմակերպուեցաւ եւ ունեցաւ իր ժողովրդական ազատագրական հակաֆաշիստ բանակը, յանձին ԷԱՄ-ԷԼԱՍի։

Հելլէն ժողովուրդի հակաֆաշական եւ ազատագրական այս պայքարին, յունահայ հայրենասէր ժողովուրդը անմիջապէս իր մասնակցութեան բաժինը բերաւ։ Հելլէն մարտնչող ժողովուրդին հետ կողք կողքի կռուեցաւ, զոհաբերուեցաւ եւ կատարեց իր պարտականութիւնը՝ քաղաքներու մէջ թէ լեռներու վրայ, կուրծք տալով թշնամիի ամէն տեսակ դաժան հալածանքներուն եւ անարգ գնդակներուն։

Այսպէս, յունահայ յառաջդիմասէր ժողովուրդը, նախ [illegible] մասնակցութիւնը բերաւ Միացեալ Ազգերու ազատագրական, հակաֆաշիստ պայքարին, ապա կատարեց իր պարտականութիւնը, իր երկրորդ հայրենիքին՝ Հելլադայի եւ հելլէն ազնիւ ժողովուրդին՝ հանդէպ։ Ան կատարեց նաեւ իր պարտականութիւնը իր հայրենիքին՝ Խ. Հայաստանի եւ Խ. Միութեան հանդէպ, տրուած ըլլալով, որ այդ միեւնոյն թշնամին, թշնամին էր նաեւ մեր հայրենիքին եւ յառաջդիմասէր մարդկութեան։

Այսպէս ուրեմն, յունահայ հայրենասէր ժողովուրդը, հակաֆաշական եւ ազատագրական այդ սրբազան պայքարի ընթացքին ունեցաւ բազմաթիւ հերոսներ, անմոռանալի զոհեր, Սագաեաններ, Սէֆէրեաններ, Տավուլճեաններ, Ջիլինկիրեաններ, Ղուկասեաններ, Կէօքճեաններ, Բարեքջանեաններ եւ բազմաթիւ անձնուրաց հերոսներ։

Հայ հայրենասէր եւ յառաջդիմասէր ժողովուրդը, ինչպէս Յունաստանի, նոյնպէս եւ Ֆրանսայի մէջ, հակաֆաշական եւ ազատագրական պայքարին իր լայն մասնակցութիւնը բերելով, միացեալ ժողովուրդներու բարթիզանական շարժումներու պատմութեան մէջ պատուաւոր էջ մը գրաւեց։

Այսօր, թէեւ քիչ մը յապաղած, պայմաններու հարկադրանքին տակ, յունահայ ժողովուրդը իր հերոսներուն՝ հասարակաց թշնամիի գնդակներուն եւ հակամարդկային հալածանքներուն զոհ գացող իր բազմաթիւ զաւակներուն խնկելի յիշատակը ոգեկոչելով, ո՛չ միայն պարզ պարտականութիւն մը կատարած կամ յարգանքի տուրք մը մատուցած կ'ըլլայ անոնց հանդէպ, այլ հայրենասիրական ու երախտագիտական նուիրական պարտականութիւն մը անոնց նկատմամբ որոնք գիտակցաբար զոհուեցան՝ ազատութեան, հայրենասիրութեան եւ գաղափարի համար։

Անոնց եւ նմաններուն զոհողութեան շնորհիւ է, որ դաժան ու մարդկութեան թշնամի նացիզմն ու ֆաշիզմը ջախջախուեցան, սապալեցան։

Մենք՝ հայերս, մասնաւորապէս անհուն երախտագիտութեամբ կ'ոգեկոչենք հայրենական մեծ պատերազմի ընթացքին նահատակուող միացեալ ժողովուրդներուն պատկանող բոլոր մարտիկներուն յիշատակը, որովհետեւ անոնց եւ մասնաւորաբար Կարմիր Բանակի յամառ զոհողութեան շնորհիւ էր, որ թշնամին չկրցաւ հասնիլ Հայաստան ու քար ու քանդ ընել մեր 25 տարուան ծաղկող հայրենիքը։

Այդ զոհողութեանց նշանակութիւնը շատ մեծ է հայ ժողովուրդին համար, որովհետեւ այդ զոհողութեանց շնորհիւ է որ մեր հայրենիքը այսօր ի վիճակի է ոչ միայն իր դռները բանալ ու տառապող գաղթահայութիւնը ընդունիլ իր գուրգուրոտ գիրկը, այլ կարելիութիւն եւ ուժ ունի նաեւ իրագործելու եւ արժեցնելու հայ ժողովուրդին պատմական անժխտելի իրաւունքները։

Ուրեմն, հակաֆաշական եւ ազատագրական պայքարի յունահայ զոհերը գիտակցաբար մահանալով, արդէն անմահացած են։ Անոնք մեր սրտի խորաններուն մէջ կը մնան իբրեւ մէկ մէկ անմար ջահեր։ Դէպի հայրենիք ներգաղթող յունահայութիւնը, իր յաղթական խորհրդային հայրենիքին մէջ, անոնց յիշատակը յաւերժացնող յուշարձաններ պիտի կոթողէ, հայրենական մեծ պատերազմի ընթացքին նահատակուող բազմաթիւ այլ հերոսներու կարգին։

Յարգանք եւ պատիւ, հակաֆաշական եւ ազատագրական պայքարի յունահայ զոհերուն։

ՎԱՀՐԱՄ ՍԱԳԱԵԱՆ

Ծնած՝ 1892ին Նիկոմիդիոյ Օվաճըգ գիւղը։ Պզտիկ տարիքէն եղած է յեղափոխական։ Յունաստան հաստատուելէ յետոյ անդամակցած է Հելլէն Կոմկուսի եւ պայքարած է յառաջապահ դիրքերու վրայ։ Հայաստանեան Ճակատի գլխաւոր կազմակերպիչներէն մին եղած է։ Որպէս ՀՕԿի գործիչ շրջած է Յունաստանի բոլոր հայաշատ քաղաքները, լուսաբանած եւ վառ պահած է ժողովուրդին հայրենասիրական զգացումները։ Եղած է յունահայ յառաջդիմական թերթերու («Ժողովուրդի ձայն», «Նոր Շարժում» եւ «Սեւան») գլխաւոր հրատարակիչներէն մին։ Մեթաքսասի տիկտատորութեան շրջանին 6 տարի արգելափակուած է «Ակրօնաւբլիա»յի բանտերուն մէջ։ Գրաւման շրջանին՝ 1943ին բանտէն փախչելով միացած է ազատագրական շարժումին, բերելով իր գործօն մասնակցութիւնը։ 1944ին Ֆիքսի մեծ պլոքի ընթացքին ձերբակալուած եւ Ղուտիի մէջ թոպահար սպաննուած է։

Մինչեւ իր վերջին շունչը բանտակից ընկերները խրախուսած եւ զանոնք յուսադրած է գալիք յաղթանակին համար։

Իր կինն ու մանչ զաւակը կը գտնուին Խ. Հայաստան ուր գաղթած էին 1932ին։

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԻՍՊԻՐԵԱՆ

Ծեիկ Էլմալցի ծնած՝ 1908ին։ Փոքր տարիքէն յայտնաբերած է զոհաբերական ոգի եւ անդամակցած՝ Հելլէն Կոմկուսին։ Եղած է Հ. Օ. Կ.ի շարքերուն մէջ ամէնէն եռանդուն անդամներէն մէկը։

Գրաւման շրջանին Կորինթոյ Ժողովրդական Բանակին մէջ գործօն դեր վերցուցած է։

1944ին լեռ բարձրացած եւ կռուած է նացիներու դէմ, միշտ հանդիսանալով ահեղ հայդուկ մը։ Սպաննուած է 1944 Դեկտեմբեր ամսոյն բուռն կռուի մը ընթացքին։

ԱՐԱՄ ԿԷՕՔՃԵԱՆ

Հայանուն վատերու զոհը՝ որ գնդակահարուեցաւ 1944 Ապրիլ 14ին, եւ որուն յիշատակին բացառիկ մը նուիրած էինք [illegible] առաջ։

ԳԷՈՐԳ ԲԱՐԵՔՋԱՆԵԱՆ

Ծնած է 1909ին Մարաշի մէջ։ Փոքրասիական աղէտէն յետոյ Յունաստան կապաստանի ու կը հաստատուի Կորնթոսի Վերախաթի գիւղը։ 1933ին կ'անդամագրուի Հելլէն Կոմկուսին։ 1937ին Մեթաքսասի տիկտատորութեան շրջանին կը ձերբակալուի որպէս վտանգաւոր ու կը փոխադրուի նախ Ֆոլէգանտրօ կղզին իսկ աւելի վերջն ալ Անաֆի։

1943ի սկիզբները իտալացիները զայն կը փոխադրեն Բէջա կղզին։ Նոյն թուականի վերջաւորութեան իտալացիները կը հեռանան կղզիէն ու բանտարկեալները կը լքուին իրենց բախտին։ Երկու նաւակով բանտարկեալները փախուստի կը ձեռնարկեն, բայց դժբախտաբար Սիրայի մօտերը կը ձերբակալուին գերմանական հետապնդիչ նաւերու կողմէ ու Աթէնք կը փոխադրուին։

Գէորգ նախ Ավէրոֆի իսկ աւելի վերջը Հայտարի բանտերուն մէջ կը ճաշակէ նացիզմի բոլոր վայրագութիւնները։

1944ի Մայիս 1ին գերմանները 200 հելլէն համայնավարներու հետ Սքոբէֆթիրիոնի մէջ կը գնդակահարեն Գէորգն ալ։

Անզուգական Գէորգին վերջին խօսքերը կ'ըլլան իր քրոջը ուղղեալ.

«Կը մեռնինք մարդկային քաղաքակրութեան եւ ազատութեան համար։ Եղբօրս զաւակները մեծցուցէք իմ իտէալներովս եւ իմ վրէժս լուծեցէք։

Գէորգ Բարեքջանեան նուիրուած ու անքասիր գաղափարական մարտիկ մը եղաւ իր կեանքի ընթացքին միշտ բարձր բռնելով իր կուսակցութեան դրօշը։

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ, ծնած 1919ին Կարս-Բազար։ Յունաստան եկած՝ 1922ին։ Իր նախնական կրթութիւնը ստացած է Ֆիքսի Աւետարանական վարժարանին մէջ ու 1935էն շրջանը աւարտելով կը նետուի կեանքի ասպարէզը։ Կօշկակարութիւն կը սորվի ու իր ընտանիքին հացը կ'ապահովէ։ 1942ին կը մտնէ Ազգային Ազատագրական Ճակատի շարքերուն մէջ, վերցնելով պատասխանատու պարտականութիւններ։ Վարած է Ազգ. Ազատագրական Ճակատի երիտասարդաց հատուածի քարտուղարութիւնը։ 1944ի Մարտին կը նշանակուի Ֆիքսի շրջանին ժողովրդական բանակի վարիչ ու զէնքը ի ձեռին հերոսի վայել մահով մը կը նահատակուի Նէա Ատաբազարի մէջ գերմաններու եւ չոլախներու դէմ մղուած կռիւի մը պահուն 1944 Օգոստոս 6ին։ Անդամ էր Հելլէն Կոմկուսին։

ՍԱՐԳԻՍ ՋԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

Ծնած է Սիլիվրիա 1912—ին։ 1922-ին կը փոխադրուի Սելանիկ։ Իր նախնական կրթութիւնը կը ստանայ Սելանիկի Կիւլպէնկեան վարժարանը ու ատեն մ'ալ ֆրանսական վարժարանը։ Սակայն տնտեսական պատճառներով կը հարկադրուի լքել դպրոցական յարկը ու նուիրուիլ գործի։

Սարգիսը նախ որպէս գրաշար կը գործէ Սելանիկի «Արեւելք» թերթին։ Իսկ իր պարապ ժամերը կը յատկացնէ «Հ.Օ.Կ.»ի կազմութեան եւ միեւնոյն ատեն կ'աշխատակցէր Աթէնքի «Սեւան»ին որը, յառաջդիմասէր երիտասարդութեան օրկանն էր։ Ցետագային Աթէնք կը փոխադրուի ու կաշխատի «Սեւան»ին մէջ։ Երբ «Սեւան»ը կը փակուի, կրկին Սելանիկ կը վերադառնայ ու կը նուիրուի «Հ.Օ.Կ.»ի կազմակերպ-

(շար. տես Դ. էջ)

ՄԿՐՏԻՉ ՍԵՖԷՐԵԱՆ

Ծնած է Իզմիրի Նազիլլի գիւղաքաղաքը 1920ին։ Փոքր-Ասիական աղէտէն յետոյ 1922ին իր մօրը հետ ապաստան կը գտնէ այս հիւրընկալ ափերուն վրայ։ Մկրտիչը կը դառնայ մոլեռանդ յեղափոխական մը ու կ'անդամակցի Հելլէն Կոմկուսին։

1936ին Մեթաքսասի տիկտատորութեան շրջանին կը ձերբակալուի ու ապահովութեան պաշտօնեաներու կողմէ վայրագօրէն չարչարուելէ յետոյ կը փոխադրուի Անաֆի անմարդաբնակ կղզին։

Այդ կղզիին մէջ արգելափակուած 197 յեղափոխականներուն մէջ կը գտնուէին 4 հայեր, երբ Հելլադա գրաւուեցաւ գերման եւ իտալացի ասպատակներու կողմէ։

1941ին Հելլէն ոստիկանութեան կողմէ այս բանտարկեալները [illegible] ֆաշիստներուն։ Անօրութեան հետեւանքով զանազան հիւանդութիւններու կ'ենթարկուին բանտարկեալները։ Մկրտիչը այդ օրերուն կը փոխադրուի Բիրէայի «Վուրլա» բանտը եւ ժամանակ մը դարմանուելէ յետոյ Սոթիրիայի հիւանդանոցին մէջ, կը տարուի Էյինայի բանտը։ 1943ին ուրիշ յեղափոխականներու հետ միասին Կեստաբոն կը փոխադրէ Կեսարեանի «Սքոբէֆթիրիոն» ու կը գնդակահարէ զայն։

4

ԳԱԲՐԻԷԼ ՏԱՎՈՒԼՃԵԱՆ

Ծնած է 1914—Եոզկատի գիւղերուն մէջ։ Տարագրութեան բոլոր դառնութիւնները ճաշակելէ յետոյ զինադադարին Մերձաւոր Արեւելքի Ամերիկեան Նպաստամատոյցի որբերու հետ կը փոխադրուի Յունաստան։

Որբանոցէն դուրս գալէ յետոյ իր բնակութիւնը կը հաստատէ Լիբրազմա։ Ուր ատեն մը «Սեւան» թերթի գործակալը կ'ըլլայ։ Կեանքի դառնութիւններն ու զինք կը նետեն յեղափոխութեան ծոցը։ Գաբրիէլը կանդամակցի Հելլէն Կոմկուսին։

Մեթաքսասեան տիկտատորութեան շրջանին կը ձերբակալուի ու եօթը տարի կարգելափակուի Աքրոնաւբլիայի մէջ։

Երբ Գերմանացիները կը գրաւեն Յունաստանը Հելլէն ոստիկանութիւնը, Գաբրիէլը ուրիշ ընկերներու կարգին կը յանձնէ իտալացի ֆաշիստներուն։ Ու կարգելափակուի Լարիսայի բանտը։

Ցետագային Գաբրիէլը կը գնդակահարուի իր ետին ձգելով ազնիւ ու բարձր յեղափոխականի յիշատակը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐՈՒՍ ԲԵՐԱԾ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԻՆԸ

Այսօր յարգանքի տուրք մըն է, որ կը մատուցանենք մեր գիտակից զոհերուն հանդէպ, անոնց յիշատակին նուիրելով «Նոր Կեանքի» բացառիկը։

Անշուշտ միջոց մըն է այս, անոնց յիշատակը ոգեկոչելու եւ գաղափարական, ազատագրական ճամբուն վրայ անոնց կատարած աշխատանքները գնահատելու, յարգելու համար։

Կը խոնարհինք ուրեմն, գաղափարի այս հերոսներու անթառամ յիշատակին առջեւ, որոնք գիտակցաբար զոհուեցան հաւասարութեան, արդարութեան եւ մարդկային եղբայրակցութեան հակաֆաշիստ դատին համար։ Յունաստանի համար այդ թուականը կ'սկսի ճիշդ այն օրէն երբ հելլէն Կոմկուսի քարտուղար Ընկ. Նիքոս Զախարիատիս իր խիզախ վճռականութեամբ ու հեռատեսութեամբ, Քէրքիրայի բանտի նկուղներէն իր ծանօթ նամակը գրեց 1940ին, ուղղեալ իր գաղափարի ընկերներուն եւ հելլէն ժողովուրդին։

Ան, իր յիշեալ նամակով կոչ կ'ընէր պաշտպանել հայրենիքը ամէն գնով, բարբարոս ֆաշիզմի ամարդի յարձակման դէմ, եւ ի հարկին մարտկոցի վերածել իւրաքանչիւր բնակարան պայքարելով Յունաստանի ազգ. ազատագրութեան համար։

Հելլէն Կոմկուսի քարտուղարը, ճիշդ ժամանակին ըմբռնելով Յունաստանի քաղաքական կացութիւնը, վճռականօրէն թելադրած էր այն օրուան կացութեան տէրը եղող զինքը եւ իր ընկերները հալածող տիկտատոր Մեթաքսասին, խզել ամէն յարաբերութիւն նացի Գերմանիոյ հետ եւ զինակցիլ բոլոր հակաֆաշիստ պետութեանց հետ, որոնց գլխաւորը կը հանդիսանար, անշուշտ Սովետ Միութիւնը, ինչպէս նաեւ արգիլել 5-րդ Թեւի [illegible]

Այս կը նշանակէր նաեւ իշխանութենէն տիկտատորին հեռացումը եւ կազմութիւնը ժողովրդապետութեան մը։

Տիկտատորը սակայն, ոչ միայն չուզեց լսել անկեղծ հայրենասէրի այս ձայնը, այլ ինքնայատուկ միջոցներով խաբեց ժողովուրդը, չարափոխեց Զախարիատիսի նամակին բովանդակութիւնը ըստ իր ցանկութեան։

Բայց հելլէն Կոմկուսի քարտուղարը՝ հակառակ գրուած խիստ արգելքներուն, գտաւ միջոցը, յարաբերուեցաւ իր գաղափարի ընկերներուն հետ եւ լուսաբանեց զանոնք նամակի բովանդակութեան մասին։ Եւ այսպէս դրուեցաւ Յունաստանի Ազգ. ազատագրական պայքարին հիմը։

Հակառակ որ հելլէն Կոմկուսի քարտուղարը Յունաստանէն փոխադրուեցաւ Գերմանիա Տախաուի բանտը, ուր երկար տարիներ տառապեցաւ, բայց հելլէն ազատասէր ժողովուրդը անոր կոչին հետեւելով, իրագործեց զայն հիմնելով ազգային ազատագրական ճակատը՝ Էամ—Էլասի անունով։

Հոս մեր նիւթէն դուրս է Էամ—Էլասի հերոսական գործունէութեան մասին արտայայտուիլը գրուածս շրջանին, ինչ որ ծանօթ է արդէն Յունահայութեան։

Յունահայութեան ջախջախիչ մեծամասնութիւնը արդէն, այդ շարժումին մասնակից եղաւ, պայքարեցաւ հելլէն ազատատենչ ժողովուրդի կողքին, բարբարոս ֆաշիստ ու նացի հորդաներու դէմ, հոգ չէ թէ գտնուեցան հայանուն դաւաճաններ ալ, որոնք գործակցեցան հելլէն եւ հայ ժողովուրդի թշնամիներուն հետ։ Եւ այսօր, անոնք կը յանդգնին ամբաստանել հայրենասէր հայերը իբր Յունաստանի ներքին գործերուն խառնուողներ, մինչ իրենք, բոլոր հակաժողովրդական տարրերուն հետ, հելլէն թէ օտար, միշտ գործակցած են թէ՛ նիւթական եւ թէ՛ քաղաքական գետնի վրայ։

Արդէն ծանօթ է բոլորին թէ, արդարութեան եւ հաւասարութեան համար զոհաբերուողներուն միշտ վիճակուած է հալածանք ու անիրաւութիւն։ Բայց նոյնքան ալ ծանօթ է պատմութենէն բոլորին թէ, այդ զոհողութիւններու շնորհիւ իրականացած են նուիրական գաղափարներն ու իտէալները։ Ճշմարտութիւնը սիրող եւ պարտականութեան գիտակցութիւնը ունեցողներուն համար այնքան ալ կարեւորութիւն չունի անիրաւ հալածանքը։

Ճիշդ այս զգացումն էր որ Յունահայերս մղեց Հելլէն Ազգ. Ազատագրական պայքարին մասնակից ըլլալու, դառնալով նուիրական պարտականութիւն մը, մեր երկրորդ հայրենիքի, Յունաստանի եւ մեզ եղբայրօրէն հիւրընկալող հելլէն ժողովուրդին հանդէպ։

Մեր [illegible] ուրեմն։ Հելլէն Ազգ. ազատագրական պայքարին համար զոհուողները բազմաթիւ են։ Անոնց մէջ կարեւոր զոհողութիւն ընող եւ դեր ունեցողներէն մէկն է մեր սիրելի Վահրամ Սաղաեանը։ Վահրամ Սաղաեան, յունահայութեան սիրելի Սաղոն է, որմէ բաժնուած էինք Օգոստոս 4-ի տիկտատորութեան սարսափելի օրերուն։ Երբ ձերբակալուած էր ան, Մեթաքսասի վարձկաններէն, իր առաջին բառը եղած էր «Կեցցէ՜ ազատութիւնն ու հանրապետութիւնը»։ Բայց Սաղոն, հարուածներու տարափին տակ առաջնորդուած էր բանտը, ուր 6 երկար տարիներ տառապեցաւ առանց դոյզն իսկ տկարութիւն ցոյց տալու։

Արդէն ծանօթ է մեզ իր յեղափոխական մաքուր անցեալը։ Ան հազիւ ազատուած բանտի տաժանքներէն, իր առաջին գործը եղաւ անմիջապէս լծուիլ հակաֆաշական եւ ազատագրական պայքարին։ Բայց աւա՜ղ, հազիւ քանի մը ամիս անցած, Ֆիքսի ծանօթ ահռելի պլոքին օրը կը [illegible] կ'ընէին, ազատագրութեան համար մարտնչող մէն մի մարտիկի դէմ։ Վահրամը ձերբակալուելով, ուրիշներուն հետ կը տարուի Ղուտիի բանտը, ուր շաբաթ մը ամբողջ հակամարդկային ամէն չարչարանք, ի գործ կը դնեն որպէսզի մատնէ իր ընկերները, բայց Վահրամը կը նախընտրէ յեղափոխականի վայել մահը, քան թէ կարգ մը հոգիով մեռած, այլ միայն ֆիզիքական գոյութիւններու վատ ճամբան։

Անշուշտ դժուար է մանրամասն բացատրել յեղափոխականի մը գործունէութիւնը, այլ մեր ըրածը վերյիշում մըն է պարզապէս իբր պարտականութիւն, մեզմէ անվերադարձօրէն բաժնուող հերոսներուն հանդէպ։

Նմանապէս ազատագրական այն պայքարի զոհերէն է նաեւ մեր սիրելի Արամ Կէօքճեանը, իրական հասարակական գործիչ եւ մտաւորական մը։ Ան տիրացած էր այդ կարելիութիւններուն իր զոհաբերութեամբն ու կարողութիւններովը։ Իսկապէս մարզուած հանրային գործիչ մըն էր ան, որ զոհ գնաց հայանուն վատերու մատնութեան եւ նախապէս գաղթականներու կողմէ իր հասցէին տրուած բազմաթիւ սպառնալիքներուն։ Արամը 8 ամիս [illegible] բանտերուն մէջ չարչարուելէ յետոյ, գնդակահարուեցաւ անարգօրէն։

Մենք պիտի յարգենք հակաֆաշական եւ ազատագրական պայքարի բոլոր զոհերը, եւ յատկապէս պիտի յիշենք Վահրամները ու Արամները, ու գաղափարի այդ ճամբուն վրայ նահատակուող բոլոր հերոսները։ Այո՛, միշտ պիտի վերյիշենք հալածանքով աքսորավայրերուն մէջ կորսուող կամ կռուի ընթացքին նահատակուող բոլոր պայքարողները, տանելով անոնց յիշատակը մեզ հետ ուր որ ալ երթանք։

Փա՜ռք այն կազմակերպութեանց, որոնք զոհելով իրենց լաւագոյն ղեկավարները, ապահովեցին հայրենիքի եւ գաղափարի ազատութիւնը։

Զ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

5

ՎԱՐԴԱՆ ԳՈՒԲԷԼԵԱՆ ծնած է 1913-ին Սիս։ Փոքրասիական աղէտէն յետոյ ընտանեօք կը հաստատուի Գոքինեայ։ Իր նախնական կրթութիւնը կը ստանայ տեղւոյն ազգ. վարժարանին մէջ։ Պատանեկան օրերուն կը տոգորուի համամարդկային իտէալներով։ Գերմանական գրաւման շրջանին կը միանայ Ազգային Ազատագրական ճակատի ու անվերապահօրէն կ'օժանդակէ անոր իր ուժերու կարելիութեան սահմանին մէջ։

Ետագային լեռ կը բարձրանայ ու կը միանայ Պարթիզանական գունդերուն. կը մասնակցի բազմաթիւ կռիւներու։ Աւելի վերջ զինքը կը փոխադրեն Պարթիզանական ծովային ուժերու մէջ։ Վարդանը յեղափոխական յանդուգն ձեռնարկներու կը մասնակցի ու իր զէնքի ընկերները, զինք կ'անուանեն «Լիբրոս Թիս Թալասիս» (ծովու գայլ)։ 1944-ին ճակատամարտի մը ընթացքին կը փակէ իր աչքերը երբ արդէն այնքան մօտ էր ազատութեան արշալոյսը։

7

ՅԱԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ծնած է 1913-ին Ատանա։ Փոքրասիական աղէտէն յետոյ իր ծնողներուն հետ կը հաստատուի Գոքինեայ։ Տեղւոյն Ազգ. վարժարանը աւարտելէ յետոյ կը յաճախէ Բիրէայի «Սէն Բոլ» վարժարանը որուն շրջանը կ'աւարտէ յաջողութեամբ։ Գրաւման սեւ օրերուն երբ Բէլոբոնէս կը գտնուէր Չոլեաներու եւ Պարթիզաններու միջեւ եղած բաղխումէ մը յետոյ կը ձերբակալուի։

Յակոբը նախ կը փոխադրեն [illegible] ու յետոյ Կորինթոսի բանտը։ Հոն քանի մը ամիս հակամարդկային կերպով չարչարելէ յետոյ կը գնդակահարեն զինք 1944 Յուլիս 22-ին։

ՆՇԱՆ ԶԻՖԹՃԵԱՆ ծնած է Գալամարա, 1923ին։ Գալամարայի պլոքին կը ձերբակալուի ու կը փոխադրուի Տախաուի կեդրոնացման բանակը, ու հոն կրած չարչարանքներուն [illegible]՝ կը փակէ իր աչքերը։

ՏԻՐԱՆ ԶԻՖԹՃԵԱՆ ծնած է Օրտու 1908ին։ Փոքր-Ասիական աղէտէն յետոյ կը փոխադրուի Յունաստան։ Տիրանը արհեստով ծխախոտի բանուոր էր։ 1930ին միացած է հելլէն Կոմկուսին եւ միշտ պայքարած է առաջին գծերու վրայ։ 1936ին Սելանիկի մեծ գործադուլէն յետոյ կը հալածուի ոստիկանական իշխանութեանց կողմէ ու կը հաստատուի Գավալա։

Գերմանական ու Պուլկարական գրաւման շրջանին Ընկ. Տիրանը Գավալայի, Քսանթիի, Տրամայի եւ Սերէզի Ազգ. Ազատ. ճակատի գլխաւոր սուրհանդակը եղած է։ 1943ին կը մատնուի դաւաճաններու կողմէ ու կը միանայ պարթիզանական խումբերուն։ Յետագային Մակեդոնիոյ շրջանին ժողովրդային բանակի սպայակոյտին կը մասնակցի որպէս Պարենաւորման Կոմիսէր անդամ։

1944 Յունուար 1ին զոհ կերթայ Զաուս Անտոնի սադրանքներուն 17 մարտիկներու հետ միասին։

13

ԵՂԻԱ ՀԱՃԻՔԷՕՍԷԵԱՆ ծնած է Կրէտէ Սիտիա սագրական ճակատին։

1944-Մարտ 8—ի Գոքինեայ մեծ պլոքին կը ձերբակալուի եւ Մարտ 9-ին կը գնդակահարուի իր յիսուն ընկերներուն հետ, գերմաններու կողմէ։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ ծնած է Ատանա 1919ին։ Փոքր-Ասիոյ աղէտէն յետոյ հաստատուած է Գոքինեա։ Միշտ եղած է Հ. Հայաստանի ջերմ համակիր մը։

Գերմանական գրաւման շրջանին գործօն մասնակցութիւն ունեցած է Ազատագրական ճակատին մէջ եւ եղած է կատաղի հակաֆաշիստ մը։

1944 Մարտ 7ի Գոքինեայ մեծ պլոքին կը ձերբակալուի եւ 2 օր վերջ կը գնդակահարուի գերման բարբարոսներու կողմէ 50 քաջարի հոգիներու հետ, Հայտարի կեդրոնացման բանակին մէջ։

ՍԱՐԳԻՍ ՊԷՅԵԱՆ ծնած է Արկնք 1926-ին։ Ձերբակալուած է 1944—Օգոստոս 9—ի մեծ պլոքին ու տեղն ու տեղը գնդակահարուած։ Սարգիս եղած է միշտ ջերմ հաւատացեալ մը Սովետական Հայաստանին։

ՎԱՀԷ ՄԱՎԵԱՆ ծնած է Արմաշ 1901—ին։ Փոքրասիական աղէտէն յետոյ կը հաստատուի Գալամարա։ Գրաւման շրջանին ապրուստի բոլոր դառնութիւնները կրելէ յետոյ տեղւոյն մէջ կազմակերպուած պլոքին մէջ կը ձերբակալուի ու կը գնդակահարուի։

ԽԱԶԻԿ ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ ծնած է Ֆէրիգիւղ 1918ին։ Խաչիկ հաստատուած էր Գալամարա տեղւոյն մէջ կազմակերպուած պլոքին կը ձերբակալուի ու կը գնդակահարուի։

Ան եղած է հաւատաւոր պայքարող մը եւ անձնազոհ մարտիկ։

Իր յիշատակը միշտ պիտի մնայ զինքը ճանչցողներուն սիրտին մէջ։

ՊՕՂՈՍ Ա. ՖԻՋԻՃԵԱՆ ծնած է Իզմիրի Օվաճըք գիւղը, 1919ին։ Փոքր-Ասիական աղէտէն յետոյ կը հաստատուի Գավալայի շրջանը ու կը պարապի երկրագործութեամբ։ Գրաւման շրջանին մասնակցած է Ազգ. Ազատագրական ճակատի Երիտասարդաց Հատուածին եւ յետոյ միացած է պարթիզանական խումբերուն։ 1945 Ապրիլ 24ին ձերբակալուած է ու վայրագօրէն ծեծուելէ յետոյ սպաննուած։

15

ՃԻՒԱՆ ՃԻՉՄԷՃԵԱՆ ծնած է Սեբաստիոյ Կկմէրէկ գիւղաքաղաքը, 1902ին։ Տարագրութեան սարսափները ապրելէ յետոյ Փոքր-Ասիական աղէտէն յետոյ ապաստանած է Գոքինեա։

Գերման գրաւման շրջանին ջերմ համակրող մը եղած է Ազգ. Ազատագրական ճակատին։ Սպաննուած է 1944 Դեկտեմբերին։

6

ՄԻՍԱՔ ԳԼԻԿԵԱՆ ծնած է Սիս, 1909ին։ Բազմանդամ ընտանիքի մը անդրանիկ զաւակն է։ Շատ փոքր տարիքէն ի յայտ կը բերէ անզուսպ յեղափոխական ոգի մը։ Զմիւռնիոյ աղէտէն յետոյ կը հաստատուի Գոքինեա։ 1929ին կ'անդամակցի Ս.Դ. Հնչակեան կուսակցութեան տեղւոյն մ-ճիւղին։ Գրաւման շրջանին կը մասնակցի Ազգ. Ազատագրական ճակատի շարժման։

1944 Մայիս 17ին կը գնդակահարուի։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՓԷՆԻՐՃԵԱՆ ծնած է 1907-ին Հաճըն։ Գրաւման շրջանին որպէս նիւթաբարոյական աջակցութիւն կը բերէ Ազգային Ազատագրական ճակատի շարժումներուն։ 1944 Օգոստոս 17—ի Գոքինեայ մեծ պլոքին կը գնդակահարուի։

ԳՐԻԳՈՐ ԳԱԼԷՆՏԷՐԵԱՆ ծնած է 1915-ին Ատանա աղքատ ծնողքէ։ Կիլիկիոյ պարպումէն յետոյ հաստատուած է Յունաստան (Գոքինեա) 1922-ին։

1942—ին կը մասնակցի Ազգային Ազատագրական ճակատի բոլոր մաքառումներուն,

Գոքինեայ առաջին պլոքին 1944—Մարտ—7ին կը ձերբակալուի եւ իր եօթը հայ ընկերներուն հետ կը գնդակահարուի Հայտարի մէջ Մարտ-9-ին։

10

ԼԵՒՈՆ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ ծնած է 1906-ին Մուշի մէջ։

Փոքրասիական աղէտէն յետոյ հաստատուած է Գոքինեայ։

1944—Մարտ 8-ին կը ձերբակալուի գերմաններու կողմէ ու որպէս պատանդ կը տարուի Գերմանիա եւ չվերադարձաւ։

11

ԿԱՐԳԻՍ ՀԱԶԱՐԵԱՆ ծնած է Կեսարիա 1914-ին։ Փոքր-Ասիական աղէտէն յետոյ հաստատուած է Գոքինեա։

Գերման գրաւման շրջանին նիւթապէս օգնած է Ազգ. Ազատագրական ճակատին։

1944 Մարտ 7ին Գոքինեայ մեծ պլոքին կը ձերբակալուի ու որպէս պատանդ կը տարուի Գերմանիա ուրկէ մինչեւ հիմա չէ վերադարձած։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐՂԱՆՃԵԱՆ ծնած է Գրգաղաճ, 1916ին։ Հաստատուած էր Ռէթիմնօ։ Երբ գերման անկարգելաւորները գրաւեցին Կրետէն։ Յարութիւն այդ օրէն նետուեցաւ Ազգ. Ազատագրական պայքարի մէջ եւ իր բոլոր կարողութիւնները ի սպաս դրաւ հայրենական պատերազմին համար։ Քաղաքի բաղխումներու ընթացքին ձերբակալուեցաւ եւ գնդակահարուեցաւ։

12

ԱՐԹԻՆ ԱՏԵԱՆ ծնած է Ակշեհիր, 1920ին։ Փոքր-Ասիական աղէտէն յետոյ հաստատուած է [illegible] նուած է։

ՅԱԿՈԲ ՆՇԱՆԵԱՆ ծնած է Ճերախ 1919ին։ Փոքր-Ասիական աղէտէն յետոյ կը հաստատուի Գալամարա։

Գրաւման շրջանին Ազգ. Ազատագրական պայքարին մէջ կը նետուի Ազատութեան իտէալներով տոգորուած եւ կը ծառայէ հասարակաց դատին։ Կը ձերբակալուի գերմաններու կողմէ եւ տեղւոյն վրայ կը գնդակահարեն։

ՍՄԲԱՏ ՂԱԶԱՐԵԱՆ ծնած է Արմաշ, 1909ին։ Գալամարայի մեծ պլոքին կը ձերբակալուի ու կը փոխադրուի Տախաուի կեդրոնացման բանակ։ Հոն անլուր չարչարանքներ կրելէ յետոյ մեռած է օտար ափերու վրայ։

14

ՏԻԳՐԱՆ ԹՕՓԱԼԵԱՆ ծնած է Արկնք, հազիւ 17 գարուններ բոլորած էր։ Հելլէն Ազատագրական բանակի մէջ կատարած է սուրհանդակի դժուարին պաշտօնը։ Արկնքին գերման ուժերու նահանջէն քանի մը ժամ առաջ [illegible] գնդակահարուած է։

ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՍԷԹԵԱՆ ծնած է Սեբաստիոյ Զառա գիւղը 1907ին աղքատ ծնողքէ մը։ Տեղահանութեան բոլոր դառնութիւնները ճաշակելէ յետոյ 1920ին Սեբաստիոյ որբերուն հետ կը փոխադրուի նախ Քորֆու (Յունաստան) եւ ապա Արկնք ու կը պարապի շոֆէրութեամբ։ Ալպանական պատերազմի ընթացքին որպէս կամաւոր կը կատարէ իր պարտականութիւնը Հելլադայի հանդէպ։

Գրաւման շրջանին նիւթապէս ու բարոյապէս կը կանգնի Ազգային Ազատագրական շարժման կողքին։ 1944 Օգոստոս 9ի պլոքին կը ձերբակալուի ու կը փոխադրուի Հայտար ուր կը գնդակահարուի։

ԵՂԻԱ ՓԱՓԷԼԵԱՆ Եղիա Ազգային Ազատագրական ճակատի Պարթիզանական խումբերուն մէջ ծառայած է ու 1944-Մայիս—16—ին Նիկրիթայի մօտերը ձերբակալուելով գնդակահարուած է։

ՆԱԶԱՐԷԹ ՓԱՓԱԶԵԱՆ ծնած է Աքշէհիր, 1917ին։ Փոքր-Ասիական աղէտէն յետոյ կը փոխադրուի Յունաստան, ու կ'ապաստանի Կրէտէի Ռէթիմնօ քաղաքը։

Գրաւման շրջանին կը մտնէ Ազգ. Ազատագրական Ճակատի շարքերուն մէջ, ու որպէս սուրհանդակ կը գործէ երկար ատեն։ 1933ին կը ձերբակալուի [illegible]տօնի վրայ ու կը [illegible]ւի գերմաններու կողմէ։

ԶԱՒԷՆ ԳՐԸՇՔԵԱՆ ծնած է Սիս, Փոքր-Ասիական աղէտէն յետոյ իր ծնողքին հետ կը հաստատուի Աթէնք։ Զաւէնը շատ կանուխէն կը հակի հայրենասիրական ճակատին։ Գրաւման շրջանին ալ իր զգացումները կը վառին հայրենիքի կարօտով։

1944 Օգոստոս 9ի մեծ պլոքին կը ձերբակալուի ու կը փոխադրուի Հայտարիի բանտը։ Հոն դիմակաւոր գործակալներէ կ'ամբաստանուի որպէս Համ[illegible] նավար ու կառաջնորդուի [illegible] «մենուացման» [illegible]ին իսկ, Զաւէնին մասին ոեւէ վաւերական տեղեկութիւն չկայ։

ՅԱԿՈԲ ԳՐԸՇՔԵԱՆ ծնած է Սիս, 1914ին։ Իզմիրի գրաւումէն յետոյ կը հաստատուին Աթէնք, ուր Յակոբը սափրիչութեամբ կը պարապէր։ Գրաւման տարիներուն, 1943ին կը փոխադրուի Նէա-Մաքրի գիւղը։ 1944ին կ'անդամակցի Ազգ. Ազատագրական Ճակատին։ 1944ին կը միանայ Ազգային Ժողովրդական Բանակին, իսկ 1944 Յունիսին կը մատնուի դաւաճանի մը կողմէ։

Էս-էս ները Յակոբը կը տանին նոյն գիւղի ծովեզր[illegible]բըր շէնքերէն մէկուն վրայ, [illegible]կամարդկային չարչարանքներէ յետոյ ձեռքերը եւ ոտքերը կը կտրեն ու հինգ մէթր բարձրութենէ մը զայն վար կը նետեն ժայռերու վրայ։

Նէա-Մաքրիի գիւղացիները դեռ մինչեւ այսօր հպարտութեամբ կ'ըսեն թէ՝ Արմէնաքին իր մահով փրկեց իրենց գիւղը։

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՒԻԼԵԱՆ ծնած է 1924-ին։ Մասնակցած է Ազգ. Ազատագրական պայքարին։ Սպաննուած է 1944-ի Դեկտեմբերին։

ԿԸ ՅԱՐԳԵ՞ՆՔ ՄԵԶ ՀԱՄԱՐ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒՈՂՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Արդարեւ, Յունահայ Գաղութի աննախանձելի կեանքին քըսանըչորս տարուան պատմութեան մէջ չկայ ոեւէ երեւոյթ՝ որ ա՛յնքան փրկարար եւ պատուաբեր եղած է Յունահայութեան համար՝ քան թէ լաւագոյն զաւակներուն անվերապահ մասնակցութիւնը ժողովուրդներու ճշմարիտ ազատութեան միակ երաշխիքը եղող հանրապետութիւնը ֆաշիզմի ճանկերէն ազատելու պայքարին.

Այս առթիւ, երբ պատեհութիւն կը տրուի մեզի մեր նոր նահատակներու յիշատակը հրապարակաւ յարգելու, մեր երախտագիտական զգացումները յայտնելու եւ անոնց կեանքին մասին արտայայտուելու՝ կ՚արժէ հարցնել. «Ի՞նչ էր մղիչ ուժը որ Յունահայ երիտասարդութեան ընտրեալները գիտակցօրէն առաջնորդեց դէպի գերագոյն զոհողութիւնը»: Իրենց նախահայրերու վեց հարիւր տարիներու երազը մարմնացնող Սովետ Հայաստանի եւ անոր կենսատու Սովետ Միութեան սպառնացող վտա՞նգը. զիրենք հիւրընկալող երկրորդ հայրենիքին հանդէպ երախտագիտական զգա՞ցումը, թէ գերութեան շղթաններու տակ հեծող բոլոր ժողովուրդներու հանդէպ իրենց զգացած խոր կարեկցութի՞ւնը. Անտարակոյս՝ բոլորն ալ միասնաբար մեր հերոսներուն մեկնակէտը կը կազմէին, եւ կը ներշնչէին ու կը զօրացնէին զիրենք ֆաշիզմի դէմ մղած իրենց ահաւոր պայքարին մէջ.

Այդ իրատես եւ հեռատես ընտրեալներու հոյլին պատկանող իւրաքանչիւր հայ երիտասարդ ա՛յնքան տառապեր էր օտարութեան մէջ որ իր բոլոր չուեթեամբը կը սարսռար «հայրենազուրկ» բառէն. ա՛յնքան անհամար զըրկանքներու եւ կաշկանդումներու ենթարկուեր էր որ կը նախընտրէր պայքարելով զոհուիլ քան ապրիլ մարդկութեան տառապանքներուն տակ։

Հակառակ ի ծնէ մտային կարճատեսներու եւ կոյրերու մարգարէութեան, հակառակ «ֆիւրէր»ին ազգակից եւ օտար միլիոնատէր մոլորած հետեւորդներու մոլեռանդ ջանքերուն եւ շնորհիւ մարդկութեան գիտակից տարրին գերագոյն ճիգին՝ ֆաշիզմը տապալեցաւ։ Այսինքն՝ միլիոնաւոր երիտասարդներու կարգին մեռան նաեւ մեր հարազատ յունահայ եղբայրները որպէսզի ուրիշներ ապրին, ո՛չ ինչպէս իրենք ապրած էին, այլ աւելի ազատ եւ աւելի երջանիկ։

Ո՞վ կրնայ ժխտել թէ վերապրողներէն իւրաքանչիւրը իր կեանքը կը պարտի մեզմէ յաւէտ բաժնուողներու գերագոյն զոհողութեան. Անտարակոյս ո՛չ մէկը, որ մտային խանգարումէ չտառապիր. Ուրեմն երախտապարտ ենք մեր կեանքը իրենց կեանքի գնով փրկողներուն եւ բնականաբար, երբ ապացոյց մեր երախտագիտական զգացումներուն՝ կը յարգենք անոնց յիշատակը. Սակայն, պահիկ մը՝ մեզմէ իւրաքանչիւրը իր անաչառ քննական ակնարկը իր վրայ դարձնէ եւ հարցնէ ինքնիրեն. «կը յարգե՞մ ինծ համար նահատակուողներու յիշատակը»: Եթէ հարցին վերացականօրէն եւ հնադարեան ոգիով մօտենամ, պատասխանը դրական է. «Այո՛», կը յարգեմ. Հոգեհանգիստի արարողութիւններուն կը մասնակցիմ արտասուաթոր աչքերով, սգահանդէսներ կը կազմակերպեմ, զոհերու ընտանիքներուն եւ ազգօգուտ նպատակներուն համար ունեցածիս փշրանքները կը յատկացնեմ, հերոսներու մասին բանաստեղծութիւններ կը գրեմ եւ գովաբանական յօդուածներով անոնց յիշատակը կը յաւերժացնեմ». Իսկ եթէ հարցին խղճմտօրէն եւ դարուս դրական ոգիով մօտենամ, դժբախտաբար, պատասխանը ժխտական է եւ պէտք է ամօթահար ըսեմ. «Ո՛չ, չեմ յարգեր ինծ համար նահատակուողներուն յիշատակը», որովհետեւ՝ ինծ համար եղած գերագոյն զոհողութեան փոխարէն միայն անտարբերութիւն եւ անձնասիրութիւն է որ ցոյց կուտամ։ Կ՚ըրգամ, եւ ուրիշներու ներկայութեան ալ մեծ յօժարութեամբ կը խոստովանիմ թէ մեր նահատակները ուրիշներուն՝ այսինքն՝ ինծի համար զոհուեցան. Բայց հետզհետէ, ժամանակի ընթացքին, անոնց ըրած գերագոյն զոհողութիւնը շատ բնական կը թուի, եւ աչքիս առջեւ ահաւոր կերպով կը ցցուի իմ ընելիք չնչին զոհողութիւնս, այսինքն՝ իմ շուրջիններուս մի քիչ օգտակար ըլլալ, կամ ընդհանուրին բարիքին ծառայող հանրային գործերու մէջ ստանձնած պարտականութեանս մէջ չթերանալ.

Ինծ համար մեռնողներու հանդէպ ունեցած անտարբերութիւնս ա՛յն աստիճանի կը հասնի որ մարդկութեան ամենավտանգաւոր թշնամիին՝ տգիտութեան խաւարին մէջ խարխափելէ դադրելու համար ոեւէ դրական ջանք չեմ թափեր. Գրեթէ ժամանակ չեմ յատկացներ լուրջ պատմական եւ ընկերային հարցեր շօշափող գրքեր ուսումնասիրելու, պատերազմներու դրդապատճառներուն ծանօթանալու, խաղաղութեան թշնամիները ճանչնալու, և ի գին միլիոնաւոր կեանքերու շահուած ազատութեան պաշտպանութեան երեւութապէս խաղաղ, բայց խիստ դժուարին, պայքարին մէջ իմ համեստ՝ բայց անհրաժեշտ, բաժինս բերելու։ Ի՞նչ մեծ յուսախաբութիւն պիտի ըլլար ինծ համար նահատակուող իւրաքանչիւր հերոսին համար՝ եթէ ան կարելիութիւնը ունենար տեսնելու թէ ինք եւ իր ընկերները վերջին զոհերը չեն, ու վերապրողներս անձնասիրութենէ, անտարբերութենէ եւ տգիտութենէ տարուած պատերազմները. այսինքն՝ ա՛յնքան միլիոնաւոր թանկագին կեանքերու քսան տարին անգամ մը զոհուիլը կեանքի բնական մի երեւոյթը սեպելով՝ մեր ճկոյթ մատն անգամ չենք շարժեր կանխաւ արգիլելու չարիքը եւ ո՛չ թէ [illegible] երբ ար[illegible]

Ուրեմն՝ այսօրուընէ սկսեալ ուխտենք դարուս ոգիին համաձայն դրականօրէն յարգելու մեզ համար նահատակուողներուն յիշատակը։

ՍԻՐՈՒՆԻ Բ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

16 Յուլիս 1946

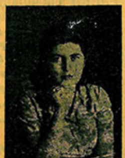

ՍԻՐԱՐՓԻ ՌԸՋԵԱՆ Հաճընցի. ծնած է 1922-ին։ Սպաննըւած՝ 1945 Յունուար 4-ին.

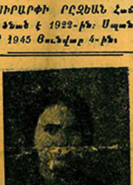

ՋԱՊԷԼ ԳՈՋԱՆԵԱՆ, Կեսարացի. ծնած 1910-ին. Անմեղ քաղաքացի. Սպաննուած՝ 1944 Դեկտեմբեր 25-ին.

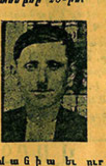

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Ձերբակալուած գերմանացիներու կողմէ 1944 ին, եւ աքսորուած Գերմանիա եւ ուր կորսուած է։

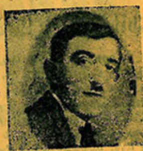

ՍԻԼՎԷՍԹՐՈ ՂԱԼԻԱՍ, Տիարպէքիրցի. ծնած է 1907ին. արհեստով լուսանկարիչ. կազմակերպուած 1938ին Համայնավար Կուսակցութեան մէջ. Իր մասնակցութիւնը բերած է Ազգ. Ազատագրական Պայքարին. և վարած է պատասխանատու գործեր. Եղած է բլիքի քարտուղար. Ձերբակալուած՝ երեք անգամ ոստիկանութենէն ու խիստ կերպով խոշտանգուած. Չորրորդ անգամ ըլլալով ձերբակալուած է Ֆիքսի մեծ պլոքին 1944 Օգոստոս 9ին, եւ Ղուտիի մէջ իր աչքերը փակած է սաստիկ ծեծի տակ Օգոստոս 15ին.

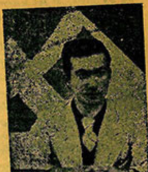

ՍԻՄՈՆ ԳԱՅԵԱՆ Հաճընցի, ծնած 1918-ին։ Արհեստով հացագործ. Մասնակցած է Ազգ. Ազատագրական պայքարին նիւթապէս. Ձերբակալուած է տունէն իր եղբօրը Սարգիսին հետ ոստիկանութեան կողմէ. բիրտ կերպով խոշտանգուած ու ապա գնդակահարուած է Ղուտիի մէջ 1944-ի Յունուարին.

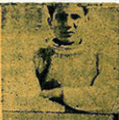

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՊԼՊԼԵԱՆ ծնած է 1925-ին Աթէնք։ 1943-ին միացաւ Ժողովրդային բանակին Ֆիքսի մէջ եւ մինչեւ իր մահը հաւատարմօրէն ծառայեց իր իտէալներուն.

1944 Օգոստոս 9-ի պլոքին Համբարձումը ճամբայ կ՚ելլէ Նէա-Զմիռնիի հայաւանէն Ֆիքս գալու. Ճամբան դաւաճաններ կը ճանչնան զինք ու կը ձերբակալեն ուրիշներու հետ միասին եւ կը գնդակահարեն Փարոյի մէջ.

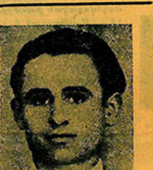

ԽԱՉԻԿ ԿԻՒԼԵԱՆ ծնած է Շապին Գարահիսարի գիւղերէն մէկուն մէջ, 1912ին։ Տարագրութենէ յետոյ կը մտնէ Սեբաստիոյ Ամերիկեան որբանոցը ու հոնկէ կը փոխադրուի Յունաստան նախ Սիրա եւ ետքն ալ Աթէնք։

1927էն սկսեալ Խաչիկը կը խանդավառուի Խ. Հայաստանով։ Գերման-Իտալական գրաւման շրջանի Խաչիկը միշտ կ՚օժանդակէ Ազգային Ազատագրական շարժման նիւթապէս ու բարոյապէս։

1944 Օգոստոս 9ի մեծ պլոքին կը ձերբակալուի ու կը գնդակահարուի։

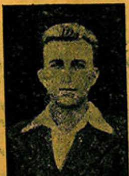

ՍԱՐԳԻՍ ՊԻՆԼԵԱՆ ծնած է Սեբաստիա 1919ին. Փոքր-Ասիական աղէտէն յետոյ կը հաստատուի Աթէնք. Իր նախնական կըրթութիւնը կ՚ստանայ Ֆիքսի հայ Աւետարանական վարժարանին մէջ։ Դպրոցը լրացնելէ յետոյ կը նետուի գործի ասպարէզը։ Գործին հետ մեկտեղ չի մոռնար նաեւ հայ ազգային կեանքը։ Խանդավառութեամբ կը մասնակցի Հայաստանեան ակումբի «Կայծակ» մարզական խումբին։

Երկրորդ համաշխարհային եղեռնին, երբ Յունաստան կը գըրաւուի նացի ասպատակողներու կողմէ, Սարգիս հարիւրաւոր հայ երիտասարդներու հետ կը միանայ Ազգ. Ազատագրական շարժման ու աւելի վերջը Ժողովրդական բանակին.

Սարգիսը կը մասնակցի յանդուգն յեղափոխական ձեռնարկներու եւ 1944 Յուլիսի վերջերը կը նահատակուի զէն ի ձեռին.

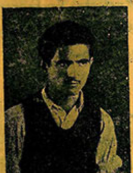

ՂԱԶԱՐՈՍ ԶԱՔԱՐԵԱՆ Եոզ[illegible] արհեստով սափրիչ։ Կազմակերպուած է 1943-ին. Մասնակցած է Ազգ. Ազատագրական պայքարին. Լեռ բարձրացաւ 1944 Օգոստոս 19ին մտնելով Ժողովրդական բանակի շարքերէն ներս. Սպաննուեցաւ 1944ի Դեկտեմբերին.

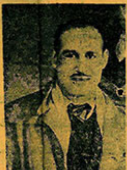

ԲՈՒՋԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ, Գիզացի. ծնած 1916ին. արհեստով կօշկակար. Մասնակցած է Ազգ. Ազատագրական Ճակատի եւ Իրեւքօղնութեան Կոմիտէին 1942էն սկսեալ մինչեւ իր մահը. Նահատակուած է Դեկտեմբերեան կռիւներու ընթացքին։

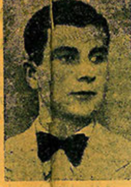

ՀՐԱՆԴ ՍԵՐՈԲԵԱՆ, Կեսարացի. ծնած 1915ին. արհեստով մեքենիստ. Աւարտած է Երուսաղէմի հողագործական վարժարանը. Ըրած է սապօթաժ գերմաններուն եւ ծեծի տակ մեռած է 1944ի Յունիս 27ին.

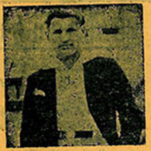

ՄՈՒՐԱՏ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ ծնած է 1910-ին Սեբաստիոյ Պարտիզակ գիւղը։ Տարագրութեան բոլոր դառնութիւնները ապրելէ յետոյ 1920ին Սեբաստիոյ Ամերիկեան նպաստամատոյցի որբերուն հետ կը փոխադրուի Սիրա եւ յետոյ Աթէնք.

Մուրատը կանուխէն հետաքրքրութիւն ցոյց կուտայ դասակարգային պայքարի ու 1928-ի շրջաններուն կ՚անդամակցի հելլէն Կոմկուսին, միշտ յառաջաւոր դիրքերու վրայ պայքարելով։ Բազմաթիւ անգամներ կը հալածուի եւ կը բանտարկուի.

Գրաւման շրջանին առաջիններէն կ՚ըլլայ որ կը պատասխանէ Ազգ. Ազատագրական Շարժման հրաւէրին. ու երբեւ զինուոր կը ծառայէ Ժողովրդային Բանակին շարքերէն ներս. Մուրատը գերութեան դառն օրերուն կ՚ունենայ յեղափոխական եռուն գործունէութիւն մը.

1944-ի Դեկտեմբերեան կռիւներուն կը նահատակուի։

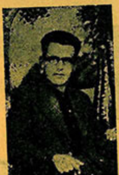

?

ԱՐՄԵՆԱԿ ՎԻՐԱՆԵԱՆ Պալըքեսիրցի, ծնած 1906ին. Արհեստով աղիքագործ. Անմեղ քաղաքացի. Ձերբակալուեցաւ 1944 Օգոստոս 9ին Ֆիքսի մեծ պլոքին ու Գերմանիա տարուած և հոն մեռած է.

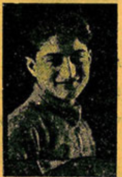

ԿԱՐՊԻՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ Իզմիրցի. ծնած 1923ին. պաշտօնեայ։ գնդակահարուած գերմաններու կողմէ 1944 Փետրուար 24ին գերմանական Նամակատան մէջ սապօթաժ ըրած ըլլալուն համար։

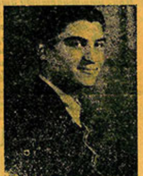

ՈՍԿԱՆ ԱՍԼԱՆԵԱՆ Սեբաստացի ծնած 1918ին. Արհեստով կօշկակար. Մասնակցած է Ազգ. Ազատագրական պայքարին. Ֆիքսի մեծ պլոքէն յետոյ վախէն թոքատապէ կը վարակուի, ու Սոթիրիայի հիւանդանոցին մէջ կը փակէ իր հայրենակարօտ աչքերը.

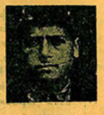

ՎԱՀՐԱՄ ԿԱԿԱՆԵԱՆ

Կը ձերբակալուի գերմանացիներու կողմէ 1944 ին ու կ՚աքսորուի գերմանիա։

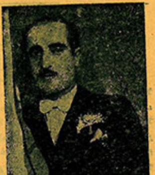

ՊԵՏՐՈՍ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆ ծնած, Ճէյհան (Պրուսա) 1907ին. Արհեստով բանուոր. Լեռ բարձրացաւ 1944ին, եւ ծառայեց Ժողովրդային բանակին մէջ. Գերմաններու հետ բաղխումի մը ընթացքին նահատակուած է Քիթերէայի մէջ.

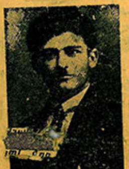

ԵՓՐԵՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ Հաճընցի, ծնած 1900ին. Արհեստով բանուոր. Մասնակցած է Ազգ. Ազատագրական պայքարին. Կազմակերպուած 1942ին. 1943ի Յունուարին սպաննուած է պատերազմի ընթացքին զէնք ի ձեռին Փարոյի մէջ.

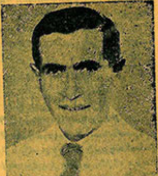

ԿԻՒԼՊԷՆԿ ՄՈՄՃԵԱՆ, ծնած 1912ին. Արհեստով բանուոր. անմեղ քաղաքացի. Ձերբակալուած Ֆիքսի մեծ պլոքին 1944 Օգոստոս 9ին եւ սպաննուած.

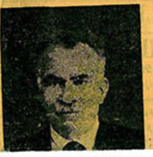

ԱԼԵՔՍԱՆ ՇԱՏԱՐԵԻԵԱՆ Այնթապցի, ծնած 1878ին. Արհեստով կօշկակար. անմեղ քաղաքացի. Սպաննուած թշնամիի գնդակէն.

ՄԱՄԱՍ ՊԼՊԼԵԱՆ ծնած է 1916-ին Կեսարիոյ մէջ։ Փոքրասիական փոթորիկէն յետոյ ապաստան գտած է Գորինթոյ մէջ. Միշտ ջերմ համակրող մը եղած է Սովետ Հայաստանի։

Գերմանական գրաւման շրջանին միշտ օժանդակած է Ազգ. Ազատագրական Ճակատի թէ նիւթապէս թէ բարոյապէս։

1944 Մարտ 7ի Գորինթոյ մեծ պլոքին կը ձերբակալուի ու որպէս պատանդ կը փոխադրուի Գերմանիա, որմէ մինչեւ հիմա ոեւէ լուր չկայ։

17

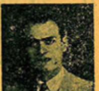

16

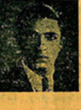

ՕՆՆԻԿ ԳՈՒՆՏԱԳՃԵԱՆ ծնած է 1914ին Կեսարիոյ մէջ։ Փոքրասիական աղէտէն յետոյ ապաստանած է Գորինթիա. Միշտ եղած է Սովետ Հայաստանի ջերմ համակրող մը ու չէ զլացած իր նիւթաբարոյական աջակցութիւնը մեր ազգային կազմակերպութիւններուն։

1944 Մարտ 7ին կը ձերբակալուի Գորինթոյ մեծ պլոքին ու բռնի կը փոխադրուի Գերմանիա, եւ որմէ մինչեւ այսօր ոեւէ տեղեկութիւն չկայ.

1945

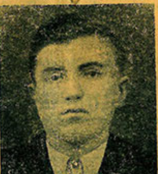

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Նահատակուած գերմաններու կողմէ 1943-ին պարտականութեան ճամբուն վրայ։

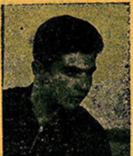

ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԱՂՊՈՒՏԱՐԵԱՆ

Գնդակահարուած չօլիաներու կողմէ Աստիկէի լեռներուն վրայ իր չորս ընկերներով 1944-ին։

ՊԱՇՏՕՆ. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՆԱՀԱՅ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ

Ներգաղթի Կեդր. Վարչութիւնս ներկայիս կը հրաւիրէ ներգաղթի առաջին կարաւանին մաս կազմող Աթէնքի եւ արուարձաններու ընտանիքներու պետերը, որպէսզի ստորեւ նշանակուած օրերուն ներկայանան Ազգ. Առաջնորդարան, Կեդր. Վարչութեանս Փոխադրական Յանձնախումբին, վճարելու համար իրենց նիւթական կարողութեան համաձայն նշանակուած սակագինը, փոխադրական ծախսերու համար, ստանալով համապատասխան ընկալագիրը։

Երկուշաբթի 29 Յուլիս եւ Երեքշաբթի 30 Յուլիս
Աթէնք, Տուրղութի, Նէա Զմիռնի եւ Կեսարիանի։
Երեքշաբթի 30 Յուլիս եւ Չորեքշաբթի 31 Յուլիս։
Գոքինէա, Լիբազմա, Բիրինիէրի եւ Ղլիֆադա։
Ուրբաթ Օգոստոս 2 եւ Շաբաթ 3 Օգոստոս
Ամարուսի, Բոսարասքօ եւ Մելիսա։

Յունահայ Ներգաղթի Կեդր. Յանձնախումբ
(ԿՆԻՔ)

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ եւ անապաղել, յետագային բարդութիւններու տեղի չտալու համար։

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆԷՆ

Ներկայիս կը յայտարարենք թէ Նէա-Զմիռնիի միութեանս տուներուն յանձնման գործին համար կազմուած [illegible] յանձնախումբ մը՝ Տիարք Տօքթ. Մ. Մինասեանէ, Արմէն Օհանեանէ եւ Տոքթ. Ժանօ Ասլանեանէ բաղկացած։

Ուստի կը յանձնարարենք Նէա-Զմիռնիէն ներգաղթելիք ազգայիններուն որ իրենց բնակարանները կանոնաւոր եւ անվնաս յանձնեն. իսկ բնակարանի համար ալ դիմումները ըլլան՝ վերոյիշեալ յանձնախումբին։

Այս առթիւ կուզանք յայտարարել թէ Մասնաժողովս պատրաստ է պէտք ունեցողներու փոխանորդութիւնը ստանձնել։

26/7/46 Հ. Բ. Ը. Մ.ի ԱԹԷՆՔԻ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎ

ԽԱՂՈՂՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Թեմակալ Առաջնորդ Գեր. Տ. Կարապետ Սրբազան Արքեպս.ի հրամանաւ և կարգադրութեամբ, Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ կանոնադրած խաղողօրհնութեան կարգը՝ փոխան Ս. Աստուածածնայ տօնին, պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ (Յուլիս 28) Տօն Այլակերպութեան (Վարդավառ). յաւարտ Ս. Պատարագի Աթէնքի եւ արուարձաններու բոլոր եկեղեցիներուն մէջ, զոր ի գիտութիւն կը ծանուցուի բարեպաշտ ժողովրդեան։

26/7/46 Աթէնք ԱԶԳ. ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆ

ՉԵԽՕ-ՍՈՎԵՏԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ

ՄՈՍԿՈՒԱ 27.— Սովետօ—Չեխոսլովաք բանակցութիւնները որ ամսոյս 20ին սկսան տեղւոյս մէջ, երէկ գիշեր վերջացան։ Այս առթիւ հետեւեալ զեկոյցը հրատարակուեցաւ։

«Չեխական պատուիրակութիւնը որ կը բաղկանար վարչապետ Գլիմէնտ Կոթվալտէ, արտաքին նախարար Եան Մազարիքէ [illegible] Սովետ նախարարաց խորհուրդի նախագահ մարաջախտ Ստալինի, արտաքին գործոց նախարար Մոլոթովի, արտաքին առեւտուրի նախարար Ա. Միկոյեանի եւ արտաքին փոխ—նախարար Վիշինսկիի հետ։ Բազմաթիւ հարցեր խնդրոյ առարկայ եղան այս հանդիպումներու ընթացքին։

Չեխական պատուիրակութիւնը պարզեց իր տեսակէտները Խաղաղութեան Համաժողովին և մասնաւորաբար Հունգարիոյ հաշտութեան դաշինքին շուրջ։ Չեխ պատուիրակութեան առաջարկները արժանացան Սովետ կառավարութեան գնահատանքին եւ հասկացողութեան, որը համաձայնեցաւ Չեխ քաղաքագէտներուն հետ։ Քննուեցան նաեւ պատերազմէն վերջ յառաջ եկող բազմաթիւ հարցեր։

Սովետ Միութիւնը պիտի պարենաւորէ Չեխ բանակը վարկի հիման վրայ։ «Ստալին» գործարանը, որ Սովետ կառավարութեան ստացուածքը պէտք էր ըլլար, ձրիօրէն կը տրուի Չեխոսլովաքիոյ։ Որոշուեցաւ Չեխոսլովաքիոյ տալ արտասահման գտնուող ստորաքեաններու ստացուածքները։ Առեւտրական գետնի վրայ համաձայնութիւն գոյացաւ։ Նմանապէս համաձայնագրեր ստորագրուեցան երկու երկիրներու օդանաւային հաղորդակցութեան շուրջ, մինչ երկաթուղային հաղորդակցութեան համաձայնագիրը մօտերս պիտի ստորագրուի։ Քննուեցաւ նաեւ երկու երկիրներու զինուորական գործակցութեան հարցը։ Բանակցութիւնները տեղի ունեցան սերտ գործակցութեան մթնոլորտի մը մէջ։

ԿՈԹՎԱԼՏԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՊՐԱԿԱ 27.— Վարչապետ Կոթվալտ երէկ տեղս հասաւ եւ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.— Մոսկուա կատարած մեր այցելութիւնը յաջողութեամբ պսակուեցաւ։ Սովետ կառավարութիւնը կ'ըմբռնէ եւ կը պաշտպանէ Հունգարիոյ հանդէպ մեր ունեցած արդար պահանջները, որոնք պիտի ներկայացուին մեր պատուիրակութեան կողմէ Խաղաղութեան Համաժողովին մէջ։ Նմանապէս Սովետ կառավարութիւնը մեծ [illegible] մը ըրաւ մեզի համար։ Բազմաթիւ մեքենաներ, [illegible] գործարաններ որոնք պատերազմական աւար կը նկատուէին [illegible] յանձնուին Չեխոսլովաքիոյ։

Յ. ՍԷՆԷՔՇԷԵԱՆ, Ա. ՏԷՏԷՍ

Ճշգրտութեամբ եւ խնամքով կը կատարեն մաքսային գործողութիւններ.

ՆԵՐԱԾՈՒՄ ԵՒ ԱՐՏԱԾՈՒՄ

Հասցէ՝ Այիու Մարքու 11 B
Հեռաձայն 27-947 — Աթէնք

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՇՔԵՂ ՍԻՆԷՄԱ

„ԲԱՆԷԼԼԻՆԻՈՆ" (ԼԵՈՖՈՐՈՍ ՍԻՆԿՐՈՒ 106) ՖԻՔՍ

ԱՅՍՕՐ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԳԼՈՒԽ ԳՈՐԾՈՑ ՄԸ՝

„ՀԱԶԱՐ ՈՒ ՄԷԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ"

—Հալիմայի հէքեաթները կենդանացած բեմին վրայ։
—Տենչալի Արեւելքի ճոխութիւնները ու անակնկալները։
—Հարէմներ եւ երկնային հուրիներ։
—Հէքեաթային գեղեցկութիւն
—Բեմադրական անզուգական ճոխութիւն։
—Բեմադրիչ՝ ԱՐԹԻՒՐ ԼՈՒՊԻՆ

ԲՈԼՈՐԴ ԴԷՊԻ „ԲԱՆԷԼԼԻՆԻՈՆ"

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Գրաւման շրջանին կամ Ազատագրական պայքարին մէջ վայրագ թշնամիին ձեռքով սպաննուած հայ նահատակները բազմաթիւ են։

Մենք այս բացառիկին մէջ կրցանք տեղ տալ անոնց միայն որոնց նկարներն ու կենսագրական գիծերը դրուեցան մեր տրամադրութեան տակ։

Տեղի անձկութեան պատճառով նոյնիսկ անոնցմէ մաս մը դուրս մնացին ներկայ բացառիկէն։

Պարբերաբար սակայն, պիտի տանք կենսագրականներն ու նկարները բոլոր անոնց որոնք ինկան Հելլադայի մէջ. ժողովուրդներու ազատութեան համար։

„ՆՈՐ ԿԵԱՆՔ"

ԱՅՍ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐԸ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ ԱՔՍՈՐՈՒԵՑԱՆ ՏԱԽԱՈՒԻ ՏԱՆՋԱՐԱՆԸ

18

Անդրանիկ Տէր Պօղոսեան, Արմաշցի 18 տարեկան, աքսորուած Գերմանիա եւ անհետացած։

19

Ժուլէն Օվակեան 48 տարեկան Արմաշցի, աքսորուած Գերմանիա եւ իրմէ ոչ մէկ լուր։

20

Ստեփան Մարկոսեան Ատաբազարցի 24 տարեկան աքսորուած Գերմանիա։ Ոչ մէկ տեղեկութիւն իրմէ։

21

Մինաս Մինասեան 20 տարեկան Մարմարճըգցի, աքսորուած Գերմանիա։ Ոչ մէկ տեղեկութիւն իրմէ։

Հմայեակ Մավեան (Արմաշցի) Ծնած Գալամաթա, 18 տարեկան հողագործ։ Ձերբակալուած չօլեաներէն ու անհետացած։

23

Մելիտոս Կականեան (Արմաշցի) 42 տարեկան եւ երեք զաւակներու տէր, արհեստով ատաղձագործ Պատանդ տարուած Գերմանիա եւ չէ վերադարձած

Դանիկ Գասապեան (Արապանէկցի) Ծնած Գալամաթա, 23 տարեկան, բանուոր։ Ձերբակալուած չօլեաներէն եւ անհետացած

24

ԻՍԱՅԻ ՄԻՆԱՍԵԱՆ ծնած է 1922ին Բիրէայի մէջ։ Գերմանական գրաւման շրջանին կը մտնէ Ազգ. ազատագրական ճակատը ու կը զբաղի զէնքի փոխադրութեան գործով։ 1944ին գործի վրայ կը բռնուի, ու կ'արգելափակուի Հայտարի կեդրոնացման բանտին մէջ։ Նոյն տարին «մահուան կառաշարով» զինք կը փոխադրեն Բէլոբոնէզ Վերոյիշեալ կառաշարը Գարփա Սփալայի մօտերը բարթիզաններու կողմէ օդը կը հանուի։

ՆԵՐԳԱՂԹՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՍԱՐՔԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
„ԻԼԵՔՏՐԻՔՕ ԻԲՈՑԻՕ"

ԵՂԲԱՅՐՔ՝ ԻՔՈՆՈՄԻՏԻՍ ԼԵՈԽԱՐՈՒՍ 23. ԱԹԷՆՔ

Վաճառատան մէջ կը գտնէք լաւորակ ելեկտրական խոհանոցներ, օճախներ, ջեռուցիչներ, պրիզներ, ելեկտրական խոհանոցի կազմածներ, հովահարներ, ելեկտրական արդուկներ, եւայլն։

Կը յանձնարարենք մեր հայրենակիցներուն ԻՔՈՆՈՄԻՏԻՍ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ վաճառատունը, ուր մեծ զեղչով կը վաճառուին ամէն տեսակի ելեկտրական կազմածներ։

ԹԵԼԵՖՈՆ՝ 32-039

ՀՐԱՒԷՐ

Ց.Ա.Ժ.Մ.ի Լիբազմայի մ-ճիւղի բոլոր անդամները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին, յառաջիկայ Կիրակի. 28 Յուլիս 1946, ժամը 9-ին Կ. Ա. Պրն. Յարութիւն Լաքայեանի բնակարանը, Օսոս Բաբասոբուլու թիւ 79, Լիբազմա։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՒԷՐ

Համասեբաստիացական օգնարար միութեան բոլոր անդամները այս Կիրակի 28—7—46 ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրուին Ֆիքսի Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 11=ին պատարագէն յետոյ։

Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է. Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի։ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՖԱՇԻԶՄԻ ԶՈՀԵՐ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ ծնած է 1925ին Աթէնքի մէջ։ Իր նախնական ուսումը ստացած է Ֆիքսի Աւետ. վարժարանը։ Գրաւման շրջանին հետեւած է իր եղբօրը օրինակին ու 1944ին մտած է Ազգ. Ազատագրական Ճակատի Երիտասարդաց հատուածին մէջ, իսկ աւելի վերջ ժողովրդական բանակին 1944ի Օգոստոս 9ի մեծ պլօքին կը Երուանդը կը գնդակահարուի Ֆարոյի մէջ։

ՍԱՐԳԻՍ ԳԱՐԱՑԵԱՆ ծնած է Սելանիկ 1925-ին։ Գերման գրաւումէն յետոյ Սարգիսը կը նուիրուի յեղափոխական յանդուգն ձեռնարկներու. կը զինէ բարթիզանները, գաղտնի մամուլը կը տարածէ ամէն տեղ, պատերուն վրայ զանազան յեղափոխական լոզունգներ կը գրէ։ Մէկ խօսքով յեղափոխութեան նուիրուած երիտասարդ մըն էր բառին լայն առումով։

1944 Յուլիս 24-ին կը մատնուելով կը ձերբակալուի։ Քանի մը օր յետոյ կեցցէ ազատութիւնը գոչելով կը դիմագրաւէ գնդակահարիչ ջոկատները։

ՍՏԵՓԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ծնած է 1927-ին Սելանիկի մէջ։ Գրաւման շրջանին կ'անդամակցի Ազգ. Ազատագրական Ճակատին. 1944-ին ընթացքին կը մատնուի ու կը ձերբակալուի եւ քանի մը օր յետոյ կը գնդակահարուի։

ՍԱՐԳԻՍ ՄԷՐՃԻՄԷՔԵԱՆ Կեսարացի ծնած 1876ին արհեստով մսավաճառ։ Անմեղ քաղաքացի 1944 Դեկտեմբերին սպաննուած։

ՅԱԿՈԲ ՇԱԼՎԱՐՃԵԱՆ Ատանացի ծնած 1926ին։ Ուսանող։ Մասնակցած ազատագրական պայքարին։ Ձերբակալուած Ֆիքսի մեծ պլօքին 1944 Օգոստ. 9-ին ու գնդակահարուած Ֆարոյի մէջ գերմաններուն կողմէ։

ՍԱՐԳԻՍ ԳԱՅԵԱՆ Հաճընցի ծնած 1927ին, Արհեստով կօշկակար։ Անմեղ քաղաքացի։ Ձերբակալուած եղբօրը Սիմոնին հետ ու նոյն բախտին արժանացած 1944 [illegible] ծնած 1929ին։ Եղբայրը Սիմոնին ու Սարգիսին։ Ուսանող։ Մեկնած է Գերմանիա, ու մասնակցած սաբոթաժի ու սպաննուած գերմաններու կողմէ 1944ին վերջերը։

ԱՐԱՄ ՓԱՂՃԵԱՆ Ատանացի, ծնած 1920ին։ Արհեստով ատաղձագործ, ամուրի։ Ձերբակալուած 1944 Ապրիլ 23ին Ֆիքսի առաջին պլօքին ու նոյն օրը գնդակահարուած [illegible] մէջ։

ՍԱՐԳԻՍ ԷՄԼԷՔՃԵԱՆ Մեծ Նոր Գիւղ Պրուսա։ Ծնած 1924ին կօշկակար, կազմակերպուած ժողովրդ. բանակի մէջ։ Ձերբակալուած Ֆիքսի մեծ պլօքին ու գնդակահարուած Ֆարօ 1944 Օգոստոս 9ին։

ԳՐԻԳՈՐ ԱՃԷՄԵԱՆ Սսեցի, ծնած 1920ին. արհեստով բանուոր։ Մասնակցած է Ազգ. Ազատագրական Պայքարին։ Մտած է ժողովրդական բանակի շարքերէն ներս։ Սպաննուած է 1944 Դեկտեմբեր 18ին, պատերազմի մէջ զէն ի ձեռին Ֆիքսի գաղթակայանին մէջ։

ՄԱՐԻԱՄ ՀԱՃԵԱՆ Սսեցի ծնած է 1871ին։ Ֆիքսի մեծ պլօքին գերմանները կրակի կուտան թաղին զանազան մասերը, անոնց կարգին կը հրկիզեն նաեւ Մարիամ Հաճեանի տնակն ալ։ Պառաւը իր թոռնիկին հետ կը փորձէ դուրս գալ, սակայն գերմանները զէնք կ'արձակեն իր վրայ ու կը հարկադրեն որ ներս մնայ, եւ այդպէս ողջ ողջ կ'այրին թոռնիկն ու մամիկը իրենց բնակարանին մէջ 1944 Օգոստոս 9ին։

(Շարունակուած Ա. էջէն)

չական աշխատանքներուն։ Հետեւելով աննման Վ. Սարաեանի օրինակին, 1939-ին որպէս համայնավար կը ձերբակալուի ու քանի մը ամիս բանտարկուելէ վերջ ազատ կ'արձակուի։

1941-ին կամուրջ մը քանդուի Սելանիկի մէջ, այդ խնդրով Սարգիսն ալ կը ձերբակալուի նոյն տարուայ Օգոստոս 1-ին։ Մէկ շաբաթ հոն արգելափակելէ յետոյ զայն կը փոխադրեն Բավլօ—Մելայի բանտը ուր 12 ուրիշ ժողովրդային յեղափոխականներու հետ կը գնդակահարուի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑԸ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Երէկ հելլէն խորհրդարանը զբաղեցաւ հելլէն ազգային պահանջներու հարցով։ Հելլէն երեսփոխանները կարծիքի փոխանակութիւններ ունեցան այս մասին, որովհետեւ Խաղաղութեան Համաժողովի մէջ խնդրոյ առարկայ պիտի ըլլան նաեւ հելլէն այս պահանջները։ Երեսփոխան Ալէվիզաթոս ըսաւ թէ՝ ազգային հորիզոնին վրայ չի նշմարուիր հելլէնական պահանջներու բարեդէպ լուծման ոեւէ նշոյլ, բայց եւ այնպէս հելլէն ժողովուրդը տրամադիր չէ իր պահանջներէն հրաժարելու։ Եթէ մեր պահանջները չգոհացուին—ըսաւ Ալէվիզաթոս—պարտաւոր ենք բոլորս ալ երրորդ «ոչ» մը ոգեկոչելու։

Յետոյ խօսք առաւ Պ. Ցալտարիս եւ ըսաւ թէ՝ ազգային գետնի վրայ վտանգաւոր կը նկատէ «այս հարցի շուրջ յետագայ վիճաբանութիւնները»։ Վտանգաւոր որակեց նմանապէս խորհրդարանի գաղտնի նիստը եւ աւելցուց.—Րոպէները տագնապալի են։ Ազգային հարցը շատ մը ծեծզումներու ենթարկուեցաւ, սակայն այժմ իր վերջաւորութեան կը յանգի։ Արտասահմանի մէջ դժուարին պայմաններ պիտի դիմագրաւենք, սակայն այս բանը մեր պայքարը աւելի փայլուն կը դարձնէ։ Պիտի ուզէի ձեզի հաղորդել իմ հաւատքս որ համոզումս դարձած է։ Կը խնդրեմ որ խօսակցութիւնները այս բնագաւառի մէջ տեղի ունենան։

Յետոյ խօսք առաւ ազատականներու պետ Պ. Սոֆուլիս եւ շեշտեց թէ՝ ազգային հարցերու շուրջ հրապարակային խօսակցութիւնը չի սատարեր ազգային հարցին։ Այս մասին խորհրդարանը պէտք է անխորտակելի միաձայնութիւն ցոյց տայ։ Այս ոգիով խօսեցաւ նաեւ Պ. Բոլիթիս։

Յետոյ խօսեցան Պ.Պ. Բարանտոքէս, Զէրվաս եւ Քանէլլոբուլոս։ Այս վերջինը ըսաւ թէ՝ Պ. Իտըն անցեալին հաւաստիացուցած էր թէ՝ հելլէնական պահանջները պիտի պաշտպանուէին Անգլիոյ կողմէ։

Բազմաթիւ երեսփոխաններու ճառերէն յետոյ ընդունուեցաւ առաջարկումը, որով խորհրդարանի նախագահութիւնը կը լիազօրուի որպէսզի կառավարութեան եւ կուսակցապետերու հետ համախորհուրդ խմբագրէ բանաձեւ մը հելլէն պահանջներու շուրջ ե. յղէ Դաշնակից կառավարութեանց ու Խաղաղութեան Համաժողովին։ Նիստը լրացաւ Կ. Ե. ժամը 6.30ին։

Պ. ԶԱՆՔԱՐ ՊԻՏԻ ՀԵՌԱՆԱՅ ԵԹԷ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ ԴԷՄ ԽԱՅԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ

Տեղւոյս եուկոսլաւ դեսպան Պ. Զանքար երէկ բողոք ներկայացուց վարչապետ Պ. Ցալտարիսի, որովհետեւ կարգ մը միապետական թերթեր յարձակում կը գործեն մարաջախտ Թիթոյի անձին դէմ։ Այս լուրը հաղորդեց Պ. Ցալտարիս եւ աւելցուց թէ Պ. Զանքար ըսած է իրեն այս առթիւ, որ երբեք պիտի չբողոքէր եթէ թերթերը քննադատէին Եուկոսլաւիոյ վարած քաղաքականութիւնը, սակայն հարցը բոլորովին անձնական բնոյթ ունի։

Պ. վարչապետը աւելցուց թէ՝ եուկոսլաւ դեսպանը սպառնացած է հեռանալ Յունաստանէն, եթէ երբեք Թիթոյի դէմ յարձակումը շարունակուի։

Երէկ այս առթիւ Պ. Ցալտարիս խորհրդարանին մէջ ըսաւ.— [illegible] կ'որդեգրեն քաղաքականութիւն մը, որ վնաս կը բերէ ազգային շահերուն։ Վերջին կոչ մը կ'ընեմ այս թերթերուն որպէսզի յետս կոչեն իրենց այս քաղաքականութիւնը եւ սահման մը դնեն իրենց համոզումներուն, մեր ազգային պահանջներու այս տագնապալի շրջանին։ Յայտարարութիւնս խնդրանքի եւ խորհրդատուութեան բնոյթը ունի, անգամ մը եւս յիշեցնելով որ պէտք է համակերպին կառավարութեան քաղաքականութեան»։

Է.Ա.Մ.Ը ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՒ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ

Երէկ վարչապետ Պ. Ցալտարիսի այցելեց Է.Ա.Մ.ի պատուիրակութիւն մը եւ բողոք յայտնեց անհարեխչական կացութեան համար։ Մասնաւորաբար Պ. վարչապետին նկատառման յանձնեց բազմաթիւ այրերու եւ կիներու մահապատիժները, որոնք կը կատարուին զինուորական արտակարգ ատեաններու որոշումով, հանրապետական տարրերու անդադար սպանութեանց, հազարաւոր քաղաքացիներու եւ ընտանիքներու աքսորուելուն, տպարաններու, սէնտիքայական կազմակերպութեան եւ այլ գրասենեակներ հրկիզման եւ աշխատաւորական համադաշնակցութեան ներքին գործերուն աշխատանքի նախարարին միջամտութեան հակասահմանադրական միջամտութեան համար։

Պատուիրակութիւնը բողոքեց նաեւ այն ծրագրին համար, որ կը մտածեն գործադրութեան դնել ոմանք, որով քուէի եւ հպատակութեան իրաւունքէ կը զրկուին կառավարութեան ընդդիմադիրները եւ շեշտեց թէ՝ այսպիսի քաղաքականութիւն մը երկիրը անխուսափելիօրէն կ'առաջնորդէ դէպի ներքին կռիւներ։

Ի վերջոյ պատուիրակութիւնը շեշտեց թէ՝ կառավարութիւնը կրկնակիօրէն պատասխանատու է այս կացութեան համար, որովհետեւ Է.Ա.Մ.ը ամէն ճիգ թափեց որպէսզի խաղաղ կերպով զարգանայ քաղաքական կացութիւնը եւ Պ. վարչապետին բացակայութեան առաջարկած էր բոլոր կուսակցութեան մասնակցութեամբ խորհրդակցութիւն մը կատարել ազգին համերաշխութիւնը վերահաստատելու համար։ Այս բանին անհրաժեշտ նախապայմանը ցոյց տուաւ երկու կողմերուն ալ ընդհանուր ներման կիրարկումը։

Պատուիրակութիւնը ուզեց Պ. վարչապետին կարծիքը առնել մասնաւորաբար համերաշխութեան շուրջ։ Պ. վարչապետը պատասխանեց.— Ի՞նչ պիտի ըլլայ եթէ ներումէն վերջ շարունակուի նոյն կացութիւնը ձեր արբանեակներու կողմէ»։

Է. Ա. Մ.ի պատուիրակութիւնը պատասխանելով ըսաւ թէ՝ եթէ կառավարութիւնը ընդհանուր ներում շնորհէ, դադրեցնէ քաղաքական նպատակներով հալածանքը, այն ատեն այս կացութեան դրդապատճառը գոյութենէ կը դադրի եւ երկիրը ինքնաբերաբար կը հանդարտի։ Եթէ, հակառակ այս բոլորին, գտնուին մարդիկ որոնք պիտի խանգարեն կարգ ու կանոնը, այն ատեն օրէնքը պէտք է գործադրուի բազմակողմանիօրէն։

Պ. Վարչապետը ըսաւ թէ՝ որովհետեւ նոր վերադարձած էր արտասահմանէն եւ ժամանակ չունէր այս հարցը ուսումնասիրելու համար, ատոր համար անմիջապէս պիտի չկրնար պատասխանել եւ անհրաժեշտ էր որ ժամանակ ունենար մտածելու համար։

Է. Ա. Մ.ի ուրիշ պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ Անգլիոյ, Ամերիկայի ու Սովետական դեսպաններուն եւ պարզելէ յետոյ ներքին քաղաքական կացութիւնը, յուշագիր մը յանձնեց անոնց։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԱԶԴ

Կը խնդրուի մեր բոլոր գործակալներէն եւ բաժանորդներէն դրամական առաքումները կատարել դրամատան [illegible] Վահան Դաքէսեանի անունով։

ՌՆՍԹ